

MARNO JÁNOS

Morzsák

MARNO JÁNOS (1949) Budapest

ANYÁM SWANNJA

Megcsillan a kelő fény a gyógyszerészár
 öklömnyi bádoghagymatornyán.
 Swann cingár, osztályidegen
 alakja rezge méltósággal tolja
 vissza orrnyergére a lecsúszott
 szemüveget, s karcsú, finom ujjaival
 dobolva, vagy nem is annyira dobolva,
 inkább zongorázva a felhőszínű
 márványpulton böngészi át
 az elébe terített receptlapokat.
 A kombinált por nem szerepel köztük,
 azt élőszóban fogja kérni anyám.
 Ami engem illet, szeretem elveszteni
 idő előtt a fonalat, anyám
 mögé bújni, vagy tolni magam elé őt,
 hiszen nélküle hol volnék most? sehol, sehol se volnék,
 nemlétemet sem kutathatná hol riadtan,
 hol dühödten roncsolt idegzetű
 testemben az elmém, meglétem üres
 fikció maradna; nemlétem ellenben
 anyám révén tisztázandó jövő,
 nehéz feladat, múltamat tekintve,
 így ránézésre, teljesíthetetlen.
 Miért is kellett nekünk, Istenem, miért
 éppen egy egészségház, épp a község
 egészségházába betelepედnünk!
 Anyám aggódik az egészségemért.
 Erről tanúskodik a számtalan receptből
 nem egy és nem kettő, számtanból ámbár
 rémlik, hogy szintén gyengélkedem, és
 ezért is aggódik értem; hiszen ő sem
 erős benne; Swann kitűnő vegyész
 és kitűnő matematikus, és túl van
 talán a hatvanon, míg anyám alig múlt
 negyven; Swann elől nem bújhat el az ember,
 ő átlát az anyámon, meglátja benne
 a kislányt, aki kicsivel kisebb is nálam,
 a kicsivel alatt a fejemet értem,
 azt, hogy pont egy fejjel nőtem az anyám
 feje fölé, nem időszerűen, hanem Swann
 szemében, de mit számít ez, amikor
 engem csak gyanakvón méricskél
 ő, a csupa-hattyúnyakú-collstock, az
 anyámat nagyságos asszonynak szólítja:
 Mit parancsol még a nagyságos asszony?,

mondja anélkül, hogy a méltósága
 ezáltal csipetnyi csorbát szenvedhetne;
 sőt, aki így beszél, abban a tekintetes
 polgárember arisztokratikus játékossága,
 pajkossága is még eleven; humora
 van ennek az aszalt embernek, oly
 finom humora méghozzá, ami nem
 fakasztja harsány nevetésre a közönségét,
 hanem apró gödröcskéket és a két
 szájszegletben a mosolynak. És
 ez a mosoly nyomban bevésődik is
 az ember epide(r)mikus emlékezetébe, –
 (csak ne vacogtatna harsányan a tetoválás réme)
 hogy is mondjam, hogy ne értsem magam félre,
 de a félreértéstől se félve mondjam,
 hogy mi jár a fejemben, mikor először
 törölök, és azonnal írok valamit a helyébe,
 amit sebesen radírozok máris,
 hátha nemcsak a saját bőrömet vinném
 vele a vásárba; a gyógyszerértárban
 mélyebben érzem egy templomban magam,
 mint a templomban. Csend van, Swann
 patikamérlegesen szűri együvé anyám
 számára a kombinált port, melynek
 összetevői egy életre ismeretlenek
 maradnak előttem. Mint mondtam fentebb,
 nem is nézek oda nyíltan. Legfeljebb
 leselkedem. Elég az hozzá, hogy el-
 portadunk mindannyian. A kombinált
 port kis tasakokba osztja szét, tasakonként
 adja hozzá az ostyalapocskákat.
 Szeretem őket a nyelvemre venni,
 hagyni, hogy ott megolvadjanak, és átvéve
 nyelvem ízét nyelhetem közvetve jó-
 formán magamat. Anyám mint védőnő
 feltétlen híve a gyógyszeriparnak
 és Swann-nak, aki odahaza Proustot
 olvas és Wagner lemezeket hallgat,
 nem Debussyt, aki rám hat jótékonyan,
 ha baj támad valamiért vagy már kész is a baj.

(PIRÍTÓS, VAJJAL)

Kidobott órák az ablakon, dobog
 a szív és cseng a fül, csengettyűt függeszt
 a fülre a beteg idő. Anya eltűnt.
 Istenem, add, hogy megkerüljön.
 Nélküle ködbe merül a ház körül
 a világ, nincs még egy ház se közel,
 se távol, nincsen egy úttest, rajta egy jármű,
 járda, melyen egy sejthető alak kelhetne-

járhatna, sem dió-, sem cseresznyefa,
 vagy udvar, ami régóta elhanyagolva,
 kamra a sarkában, mintha sosem lett volna;
 szinte fehér a köd, mint a tej, amit most fejt
 az erdész felesége, s mintha most
 lehelte volna ki lelkét a Teremtő,
 magába burkolózva. Bóghet a tehén.
 A tőgyét siratja. Bözsi, a süketnéma,
 csípőficamos leányanya jön fel
 a lépcsőn az emlékezetben, és mindjárt
 hallani is az ugatását a vatta-csendben.
 Nem azért ugat, mert nincs megfizetve.
 A mellkasát fájlalja, talán a szíve
 nincs rendben. Nehéz lesz takarítania
 a tejfehér váróteremben. Törölnie
 zsír- meg sárfoltokat, hintőport, szerte
 a pályázón s a terepzöld linóleumon.
 Kutya nehéz követni mindezt. Vannak persze
 ismerős nevek, amelyek egymást hívják
 elő, majd egyszer csak ködbe vesznek,
 s a Néma Bözsi nem szólíthatja őket;
 anya is szólíthatatlan, ha egyszer
 elnyelte a föld, a névnek az íze
 azonban ott tanyázik a nyelven, benne
 a szájbán, eleven fedél alatt, csak
 a torkodra ne menjen: félrenyelheted,
 és még megfulladsz. És akkor felbukkan
 máris egy név: Albert, a sakkmester
 Albert, egy szerényebb ruhás-szekrényember,
 mind a két bástyáját leadja, és úgy ver
 meg öt-hat lépésben. Korát tekintve
 Swann-nal hozható egy szintre. Nincs idősebb
 jel egyik halántékon sem. Albertnek
 nem esete a másik nem, hiába szekrény-
 ember, őt csak a munka és a győzelem
 hajtja mindig előbbre – a nő láttán
 visszahőköl; színtelen lesz és kedélytelen.
 Kár volt megszületnem. Unom magam ebben
 a téleesti esőben. Mióta felszállt a köd
 és leszállt a nap, esik. Ez élet neked?
 A nő öreg ráadásul, és hiú
 a végtelenségig, Albert úgy tudja, költő.
 És a költőkről azt gondolja, kenyérre
 lehet őket kenni, s ha még megpirítod is
 azt a kenyeret, elolvadnak, mint a hó,
 felszívódnak, beleivódnak a kenyér
 pórusaiba. Rühes költők, minden
 hájjal megkent, viszketeg álszentek, esznek
 és isznak és úsznak az árral, és nem
 adják meg a tartozásukat időben. Idővel
 pedig elfeledkeznek róla, s úgy is
 múlnak ki, lélegeztetőgépen a nevükkel.

(HÚSÉG)

Elég a jajgatásból, a szokások
szidalmazásából, anya cigarettázott
sokat, szívta a füstöt, mely aztán őt nyelte el.
A köd eufemizmus. Aki köhög tőle,
annak persze több; Marcel, jó lesz jobban
vigyázni a nyamvadt tüdődre, ha
rajtuk múlik, ezek rágyújtanak ülve
akár a betegágyad szélén is. Anyám
egyik parázsról tér a másik parázsra,
úgy olvassa ágyában a Bimbózó lányok...-at,
és egyáltalán nincs tekintettel Proust
asztmájára. Agórafóbiájára. Swannt
féltékenysége kínozza, a szerelem szót ne
is hallja, sem a szerelme nevét, nincs is
jelentősége, már hogyné volna, egy név
nem csupán ízét őrzi, illata is olykor felhőt
képez, képzelt felhőt egy süket szobában,
melyet szívvel belélegelsz. Úgy van, belélegelsz
a szabadba emlékezetedben, festők
hevernek a lejtős oldalon körbe,
sípolásodat vagy szavadat lesve. Anya
már odaát aggódik érted. Hogy mondd? Odaát
aggódhat tovább és tovább ad infinitum a lélek?
Én ezt nem hiszem. Anya a lelkét adta értem,
amit hol értek, hol nem, ám amikor igen,
olyankor az ő lelke a lelke. A sajátom
piszkozatlabdacs a szemétkosárban.
S egy kekszrúd csomagolópapírja,
mely viselheti akár Albert nevét is.
Anyám jövedelméből már arra sem futja.
S kakaóra, mellyel a kekszpor összegyúrva
és meghintve kókuszreszeléssel,
feledtethetem hazafelé a sarki
kifőzde gőzét s bűzét egy pár grammnyi
tekercsével. Az utolsó már nem-
igen emlékszem, összemosódtak a szagok
az ízekkel, mozdulatok öltöttek arcot,
kanyarodtam fel a Mártírok útján,
s mire felérkeztem az Ostrom utca Széna
téri sarkához, a gyógyszertárhoz,
szabad kezem már söprögette sortom
s ingem redőzetéből a morzsalékot.